

פרשת פקודי התשפ"ב

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

*Shiur is dedicated this week by
Linda Asher and Naomi Goldberg
in memory of their dear father
- יהודה לייב בן יהושע העשל ד"ר Leslie Bor z"l
Yarzeit is March 3rd*

1. שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק לב - מג

(לב) וְתָכַל כָּל־עֲבֹדֹת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ: פ (לג) וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֹהֶל וְאֶת־כָּל־כְּלָיו קַרְסָיו קַרְשָׁיו בְּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדָגָיו: ... (מב) כָּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָעֲבֹדָה: (מג) וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עֹשׂוֹ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' כִּן עָשׂוּ וַיְבָרַךְ אֹתָם מֹשֶׁה: פ

2. שמות (פרשת פקודי) פרק מ פסוק לג - לח

(לג) וַיָּקָם אֶת־הַחֹצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מִסְךְ שַׁעַר הַחֹצֵר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמְּלָאכָה: פ (לד) וַיְכַסּוּ הָעֵנָן אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וַיְכַבֹּד ה' מְלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: (לה) וְלֹא־יָכַל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וַיְכַבֹּד ה' מְלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: (לו) וּבַהֲעֹלֹת הָעֵנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מִסְעֵיהֶם: (לז) וְאִם־לֹא יֵעָלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הָעֲלֹתוֹ: (לח) כִּי עָנָן ה' עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְלַיְלָה תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מִסְעֵיהֶם: וַיִּקְרָא פֶּרֶק א פסוק א וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר:

3. שמות (פרשת משפטים) פרק כד פסוק טו - יח

(טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַהָר וַיְכַסּוּ אֶת־הָעֵנָן אֶת־הָהָר: (טז) וַיִּשְׁפֹּן כְּבוֹד־ה' עָלֶיהָ וַיִּסְיֵה וַיִּכַּסְּהוּ הָעֵנָן שְׁשַׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֵנָן: (יז) וּמְרֹאֵה כְּבוֹד ה' כַּאֲשֶׁר אֵכָלֵת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאֲרָבָעִים לַיְלָה: פ

4. שמות (פרשת תרומה) פרק כה פסוק א - ט

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ־לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִקְחוּ אֶת־תְּרוּמַתִּי: (ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתְּכֶם זָהָב וְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: (ד) וּתְכַלֵּת וְאֲרָגְמוֹן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: (ה) וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים: (ו) שֶׁמֶן לְמָאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים: (ז) אֲבַנֵּי־שֹׁהַם וְאֲבַנֵּי מְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן: (ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וּשְׂכֻנָּתִי בְּתוֹכָם: (ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבַנְיַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבַנְיַת כָּל־כְּלָיו וְכִן תַּעֲשׂוּ: ס

5. תרגום המיוחס ליונתן - תורה שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

וְחָמָא מִשָּׁה יַת כָּל פּוֹלְחָנָא וְהָא עֲבָדוּ יָתָהּ הִיכְמָא דְפִקִּיד יִי הִיכְדִּין עֲבָדוּ וּבְרִיף יִתְהוֹן מִשָּׁה וְאָמַר תִּשְׁרִי שְׂכִינְתָא דִּי בְּעוֹבְדֵי דִיכּוֹן: (ויברך אותם משה ויאמר תשרה שכינה של יי במעשי ידיכם):

6. מדרש אגדה (בובר) שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

ויברך אותם משה. ומה ברכה ברכם, יהי רצון שתשכון שכינה במעשה ידיכם: ד"א ויברך אותם משה. אמר להם יהי רצון שלא תשלוט בכם עין רע ולא אויב במעשה ידיכם, שהרי המשכן נגנז במחילות המקדש:

7. רש"י שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, (תהלים צ יז) ויהי נעם ה' אלהינו עלינו וגו', והוא אֶחָד מֵאֲחַד עֶשְׂרֵת מְזֻמְרִים שֶׁבַתְּפִלָּה לְמִשָּׁה (ספרא):

8. רבי אברהם בן הרמב"ם שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

ויברך אתם משה. אמרו הראשונים ז"ל שאמר לה[ם] יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם וזו ברכה שאילו החריש ממנה [היה] די ממנה שהרי המשכן מתחילתו נעשה רק כדי שתשרה בו השכינה כמאמרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ולכן אין דעתי אלא שהיא ברכה מיוחדת להם דוגמת "יתן לך ה'" הצלחה בתורה ושפע ברכות ומה...

9. בראשית (פרשת תולדות) פרק כח פסוק א - ויצא) פרק כח פסוק כב

(א) ויקרא יצחק אל-יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא-תקח אשה מבנות כנען: ... פרשת ויצא (י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: (יא) ויפגע במקום וילן שם פי-בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשיתו וישכב במקום ההוא: (יב) ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו: (יג) והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתנגה ולזרעך: (יד) והנה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל-משפחת האדמה ובזרעך: (טו) והנה אנכי עמך ושמרתיה בכל אשר-תלך והשבתיה אל-האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך: (טז) וייקץ יעקב ויעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי: (יז) ויירא ויאמר מה-נורא המקום הזה אכן זה פי אם-בית אלהים וזה שער השמים: (יח) וישכם יעקב בבקר ויקח את-האבן אשר-שם מראשיתו וישם אתה מצבה ויצק שמן על-ראשה: (יט) ויקרא את-שם-המקום ההוא בית-אל ואולם לזו שם-העיר לראשונה: (כ) ויצר יעקב גדר לאמר אם-יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש: (כא) ושכתי בשלום אל-בית אבי והנה ה' לי לאלהים: (כב) והאבן הזאת אשר-שמתל מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן-לי עשר אעשרנו לך:

10. בראשית (פרשת לך לך) פרק טו פסוק יא - טז

(יא) ויגד העיט על-הפגרים וישב אתם אברהם: (יב) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על-אברהם והנה אימה חשקה גדלה נפלת עליו: (יג) ויאמר לאברהם ילע תלע פייגרו והנה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה: (יד) וגם את-הגוי אשר יעבדו יון אנכי ואחר-יכון יצאו ברכש גדול: (טו) ואתה תבוא אל-אבתיך בשלום תקבר בשילה טובה: (טז) ודור רביעי ישובו הנה כי לא-שגלם ענו האמרי עד-הנה:

11. רלב"ג ביאור הפרשה שמות ל"ט:מ"ג

וירא משה את כל המלאכה, והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו, ויברך אתם משה – למדנו מזה שראוי למנהיג לברך המונהגים ממנו כאשר ישמעו אל דבריו, כדי שיהיו יותר זריזים לעשות רצונו. ולזה ברך משה ישראל כשעשו רצון ה' יתעלה, כדי שיהיו יותר זריזים לעשות רצונו.

12. אילת השחר שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

(מג) ויברך אתם משה. (הרלב"ג למד מכאן שראוי למנהיג הדור לברך את מונהגיו כאשר שומעים את דבריו כדי שיהיו זריזים לעשות רצונו עי"ש, ובאמת גם לולא סיבה זו כדאי לברך משום שהמברך מתברך) פרש"י א"ל יה"ר שתשרה שכינה במע"י. רש"י לא מפרש על איזה השראת שכינה משה בירכבם, ויש כמה דרגות של השראת שכינה ואפ"י יחיד שלומד תורה שכינה עמו (כדאיתא בברכות ו' א'), ואולי בירכבם על ירידת האש שיהי' ביום השמיני, וברמב"ן נראה שהמכוון הי' לזה שכיסה הענן את האהל:

13. ויקרא (פרשת שמיני) פרק ט פסוק א - כד

(א) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל: ... (כב) וישא אהרן את-ידיו אליהעם ויברכם ויגד מעש'ת החטאת והעלה והשלימים: (כג) ויבא משה ואהרן אל-אהל מועד ויצאו ויברכו את-העם ויגרא כבוד-ה' אל-כל-העם: (כד) ותצא אש מלפני ה' ותאכל על-המזבח את-העלה ואת-החלבים ויגרא כל-העם ויגו ויפלו על-פניהם:

14. רש"י ויקרא (פרשת שמיני) פרק ט

(א) ויהי ביום השמיני - שמיני למלואים; הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם:

(כב) ויברכם - ברכת פהנים — יברכה, יאר, ישא (סוטה ל"ח):

(כג) ויצאו ויברכו את העם - אמרו ויהי נעם ה' אלהינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם; לפי שכל שבעת ימי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נקלמים ואומרים למשה, משה רבנו, כל הטרה שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתפטר לנו עון העגל, לכה אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' — אהרן אחי פדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו:

15. במדבר (פרשת נשא) פרק ו פסוק כב - כז

(כב) וידבר ה' אל משה לאמר: (כג) דבר אלהיהך ואל בניו לאמר פה תברכו את בני ישראל אמור להם: ס (כד) יברכה ה' וישמרה: ס (כה) יאר ה' פגיו אליה ויחנה: ס (כו) ישא ה' פניו אליה וישם לה שלום: ס (כז) וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם: ס פרק ז פסוק א - ב (א) ויהי ביום פלות משה להקים את המשכן וימשח אתו ויקדש אתו ואת כל כליו ואת המזבח ואת כל כליו וימשחם ויקדש אתם: (ב) ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטת הם העמדים על הפקדים:

16. רמב"ן במדבר (פרשת נשא) פרק ו

(כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו - כבר הזכרתי בסדר ויהי ביום השמיני (ויקרא ט כב) כי צוה את אהרן לשאת את ידיו אל העם ולברך אותם ביום ההוא, וכאן צוה לדורות לאהרן ולבניו ופירש הברכה שיברכו אותם. והזכירה בהקמת המשכן, כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. וכמו שאמרו רבותינו (סוטה לז ב) במקדש בשם המפורש ובמדינה בכנויו, במקדש היו אומרים אותה ברכה אחת ובגבולין שלש ברכות, כי הברכה במקדש מיוחדת בשם המיוחד:

(כד - כז) וטעם יברכה ה' וישמרך - על דרך האמת, כי הברכה מלמעלה, והשמירה שתשמור אותה, כטעם זכור ושמור. ועוד יאר השם - הגדול את פניו - המביטים בך, וכך אמרו בספרי (נשא מא) ר' נתן אומר זה מאור שכינה. ויחנה - שתשא חן בעיניו, כענין שאמרו (ב"ר ט ד) עולמי עולמי הלואי תהא מעלת חן לפני בכל שעה. ועוד ישא השם פניו - אל השמים ממעל וישם לך שלום - הכל בביתך, וכך אמרו בספרי (נשא מב) ר' נתן אומר זה שלום מלכות בית דוד. וישמו את שמי - הגדול על בני ישראל, ואני אברכם - כי אני המדבר הנני, ושלום:

17. בראשית רבה (וילנא) (פרשת בראשית) פרשה ט סימן ב

(ד) רבי חמא בר חנינא ורבי יונתן. רבי חמא בר חנינא אמר, משל למלך שבנה פלטין, ראה אותה וערבה לו, אמר פלטין פלטין הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת פשם שהעלית חן לפני בשעה זו. כך אמר הקדוש ברוך הוא לעולמו, עולמי עולמי, הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת פשם שהעלית חן לפני בשעה זו. רבי יונתן אמר, למלך שהיה משיא את בתו ועשה לה חפה ובית וסידה וכירה וצירה, וראה אותה, וערבה לו. אמר לה בתי הלואי תהנה החפה הזאת מעלת חן לפני בכל עת פשם שהעלית חן לפני בשעה זו. כך אמר הקדוש ברוך הוא לעולמו, עולמי עולמי הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת פשם שהעלית חן לפני בשעה זו.

18. ספרי במדבר פרשת נשא פיסקא מא

יאר ה' פניו אליך, יתן לך מאור פנים ר' נתן אומר זה מאור השכינה שנא' קומי אורי כי בא אורך וגו' כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים (ישעיה ס א - ב) אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה (תהלים סז ב) ואומר אל ה' ויאר לנו (שם/תהלים/ קיח כז) ד"א יאר זה מאור תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו כג).

19. רבינו בחיי שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

וירא משה את כל המלאכה. זו מלאכת המשכן, ופי' "וירא" בהר, כענין שכתוב: (לעיל כה, ט) "ככל אשר אני מראה אותך", וכתוב: (שם, מ) "אשר אתה מראה בהר", "והנה עשו אותה", במדבר. ובמדרש: (תנחומא פקודי יא) "וירא משה את כל המלאכה", זו מלאכת בראשית, את כל מלאכת המשכן לא נאמר אלא להודיעך ששקולה מלאכת המשכן כנגד מעשה בראשית, מיד: "ויברך אותם משה", מה ברכה ברכן, אמר: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, מיד אמר: (תהלים צ, יז) "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו", מפני שתחלתו: (שם, א) "תפלה למשה איש האלהים". וטעם "מעשה ידינו" נשיאות כפים שעשה אהרן ביום ההקמה, שזה לשון "עלינו", "ומעשה ידינו כוננהו" על ההצלחה במעשה ידיהם. ולא כדעת רבי דוד קמחי ז"ל שפי' שהוא לשון כפול.

20. תהלים פרק צ

(א) תפלה למשה איש האלהים אדני מעון אתה הניית לנו בדרך נדר: (ב) בטרם ילדו ותתולל ארץ ותבל ומעולם עד-עולם אתה אל: ... (טז) יראה אל-עבדיך פעלך נהדרך על-בניהם: (יז) ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

21. בראשית (פרשת בראשית) פרק א פסוק כו - לא

(כו) ויאמר אלהים ונעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל-הארץ ובכל-הרמש הרמש על-הארץ: (כז) ויברא אלהים את-האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: (כח) ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את-הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל-תנין הרמש על-הארץ: ... (לא) וברא אלהים את-כל-אשר עשה והנה טוב מאד ויהי-ערב ויהי-בקר יום השישי: פ

22. בראשית (פרשת בראשית) פרק ב פסוק א - ג

(א) ויכלו השמים והארץ וכל-צבאם: (ב) ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה: (ג) ויברך אלהים את-יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל-מלאכתו אשר-ברא אלהים לעשות: פ

23. אלשיך על שמות (פרשת פקודי) פרק לט פסוק מג

אמר וירא משה וכו' והנה ממש הוא כאשר בעת צוהו ה' ושמה תאמרו איך יתכן והוא שלא כדרך טבע, לזה אמר כן עשו, כלומר ה' הנזכר עם הנזכר לעיל שהם ישראל, כי הוא יתברך היה העושה אתם:

אז ויברך אותם משה את הקדוש ברוך הוא ואת ישראל. והנה בירך ברכה כוללת באומרו יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם וכו' (במדבר רבה יב ט), שבוזה ברכה את ה' שימשיך שפע למטה שהיא כוונת כל הברכות הרי ברכה את ה', וברכה לישראל כפשוטו:

או יאמר וירא משה את כל המלאכה וכו'. במה שנעיר אומרו כן עשו שהוא מיותר. ובמה שכתבנו למעלה בפרשת תרומה על ועשו לי מקדש וכו' (לעיל כה ח), שאומרו וכן תעשו חוזר אל אומרו ושכנתי בתוכם שאמר שני דברים: א. ועשו לי מקדש, ב. ושכנתי בתוכם. שיעשו באופן אשכון בתוכם ממש שיהיו צדיקים ראויים לכך. על האחד אמר (לעיל כה ט) ככל אשר אני מראה אותך, ועל השני אמר (שם) וכן תעשו. ואמר וירא משה והנה על האחד עשו כאשר צוה, ועל השני שהוא גם כן צוויו יתברך אמר כן עשו. ולא ראה זה כי אם משה לבדו ברוח הקדש אשר אתו. וזהו וירא משה, כי הוא לבדו הרואה בשני הדברים. ועל כן ראה שהיו ראויים לברכה ויברך אותם משה. ואמרו רבותינו ז"ל (במדבר רבה יט ט) שאמר יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה', וכו' (תהלים צ יז). ויהיה ביאור הכתוב לפי זה שאמר גם שעשיתם משכן עיקר שכינה בכם הוא ומכם ימשך אל המשכן במה שהוא מעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלהינו עלינו שהוא על עצמינו, וימשך מזה שמעשה ידינו כוננה עלינו,